

Ein ungur einkjumaður skrivar dagbók

Hans Jacob Hansen hevur síðan hann misti konuna, íð doyði av krabbameini fyri fimm árum síðan, skrivað niður sínar tankar, tá ring-ast hevur staðið til

steðgaði, tá konan og mamman bráðliga varð tik-in frá teimum.

Næstu reglurnar og heilt fram til endan á hesi drúgvu grein eru orð einkjumannsins, hvussu hann greiðir frá sjúkralæg-uni, deyðanum, jarðarferð og tíðiniini fram til dagin í dag.

Hetta er søgan um familj-una Lenvig Hansen í Tórs-havn, nevniliga einkju-mannin Hans Jacob Ronny Hansen og konu hansara, lærarinnuna Fridriku Lenvig og trý børn teirra, ið gjørdust móðirleys fyri 5 árum síðani, tá Fridrika effir sera stutta sjúkralegu, bráðliga doyði frá teim-um...

Sæla byrjanin

Vit fara at leita aftur til árið 1990.

Ein vakran dag í juli mánaði, júst 5. juli, við nógvvari stákan. Henda dag-in blivu Hans Jacob og Fridrika gift...

Brúðarvíslan var í Vest-urkirkjuni kl.5 henda eftir-middagin, síðani var farið til myndatøku og aftaná til hús saman við familju, vin-um og kenningum at nýta eitt glas av champagni.

Hans Jacob sigur at hann minnist hetta, sum eina sera hugnaliga løtu.

Fridrika og Hans Jacob

Sovnaði stillisliga

Fridrika sovnaði stillsliga inn náttína til 14. mars, eftir eitt ræðuliga hart stríð, fyri at halda seg á lívi, tí hon hevði so nógv at liva fyri og geva frá sær til so nógv.

Vit vóru rættuliga nógv rundanum hana, tá hon sovnaði inn uml. kl. 02.00 hesa feigdarnáttina.

Stemningurin var sjálvandi sera tungur nú, hóast eingin hevði gjørt sær greitt, hvat hetta fór at innibera fyri okkum, sum familja, nú okkara grundarsteinur og dagligi tryggleiki, var ryktur undan okkum.

Hetta var ein av mínum ringastu nætrum, og ikki minst tá tankin kom til mín, at eg skuldi siga børnunum morgunin eftir, at mamma teirra ikki var millum okkum meira.

Vit fóru seinri heim av Landssjúkrahúsinum, nøk-ur komu til hús við okkum.

Eg svav lítið og einki hesa náttína, um morgunin skuldi eg jú verða tann sterki og siga børnunum um mammu teirra.

Eg tók børnini inn á kamarið og upp í songina til mín, tá var eg faktisk, sum gele hugsi eg.

Eg fekk tó sagt børnunum um mammu, tað var ræðuligt, vit lógu jú øll har í songini sundurknúst og bara grótu, í eina langa, langa løtu, ja Gud víti hvussu leingi.

Eg fái ikki endurgivið hesi sundurknústu børnini, tí vit bara grótu, tosaðu, grótu so aftur og soleiðis helt tað bara á fram...

Hvat nú ???

hvørjum, ella hvat er gal-ið?.

Fridrika fór tá til komm-unulæknan, ið kannaði hana, men tað var sjálvandi torført hjá honum at siga nakað um.

Hon var síðani víst til kanningar á Landssjúkra-húsinum.

Í fyrstani var tankin um møguligt magasár, tí pínan stavaði hagan ifrá.

Men seinri, eftir at hava fingið innlit í journal henn-ara, havi eg funnið útav, at man rættuliga tíðliga eftir røntgenkanning av lungun-um, hevði mistanka um spjæding av krabbameini, tí sæddir vóru nakrir óreglu-ligir blettir á lungunum, hetta bleiv bara ikki sagt okkum.

Fridrika gekk síðani í óvissu, fleiri ferðir um vik-una á Landssjúkrahúsið, til ymiskar kanningar, hvar tað effir hvørja kanning, bert bleiv sagt av læknun-um citat: »Vit finna einki«, men lækarnir søgdu ong-antið hvørjum teir leitaðu eftir.

Metestasir ella krabbi

Hvussu vit fingi at vita hvørjum teir leitaðu eftir... Hetta var tá Fridrika var innløgð til eina kanning og skuldi í røntgen.

Journalin lá á songini meðan hon biðaði eftir at koma framat, hon tók sær tá tað friheiti at kaga í journal-ina, og har stóð skrivað á einum lepa, OBS. Metest-asir , men hon var sjálvandi ikki heilt vís í, hvat hetta stóð fyri.

Tá hon seinri um dagin kom til hús, var tað fyrsta hon spurdi meg um, hvat hetta OBS. Metestasir, ið stóð í journal hennara merkti.

Eg má siga, at eg nokk ikki havi fingið størri skelk enn tað sama. Ja, soleiðis fingi vit boðini um sjúku hennara.

Nakrar dagar seinri tá vit vóru á Landssjúkrahúsin-um, segði eg við ein av yvirlæknunum, hvat eg nú vísti frá Fridriku.

Hesin yvirlæknin bleiv sera illa við, tá eg segði honum hetta, hann kom við nógvum undanførslum, ymiskum frágreiðingum og tyktist hann mær sera ør-kymlaður.

Fridrika gekk so til kann-ingar á Landssjúkrahús-in-um, heilt til fyrst í desemb-er mánaði ’94, uttan nakra, sum helst viðgerð.

Soleiðis minnst tey Fridriku

14 dagar áðrenn hon fór niður á Ríkissjúkrahúsið, til víðari kanningar, hevði hon eina samrøðu við ein av yvirlæknunum á Lands-sjúkrahúsinum, hesin »bagatelliseraði« sjúku hennara, hvar hann setti 6–7 dømir upp um sjúkuna, og møguleikin fyri at tað var krabbamein, var aftast í røðini, hetta gav sjálvandi Fridriku og mær gott mót.

Á Ríkissjúkrahúsinum mátti hon so ígjøgnum allar hesar kanningarar, ið vóru gjørdar á Landssjúkrahús-inum og nakað væl afturat. Síðani bleiv roynd tikin av blettunum á lungunum, men her bleiv uttan inn-balling staðfest og sagt, at hon hevði ringa krabba-meinssjúku.

Kemoterapi

Hetta vóru ring boð allar vegir, tí nú skuldi hon við-gerðast fyri hesa ringu sjúkuna, og hvussu fór tað at vera, tí alt lá í skeljasorði frá hesari løtuni av. Orðið » Kemoterapi «, var ræðandi í sær sjálvum, tað hevði men hoyrt so nógv ringt um, tað var jú tann reina gift, sum bleiv sprænt

hetta gekk ikki serliga væl, tí eitt av hjáárinunum er jú kvalmi, spýggjað og ongin matarlyst.

Hjá Fridriku var tað verri enn so, tí hon stakk upp at bløða, mitt undir viðgerð-ini, tann næsta dagin, small um og fall í óvit, meðan blóðið streymaði frá henni.

Alarmarnir ringdu um alla gongina, har Fridrika var innløgð, men tibetur var tað eg sjálvur, ið grípti henni, tá hon small um, mitt á gólvinum. Læknar og sjúkrasysstrar komu og rennandi úr øllum heraðs-hornum, eg haldi tey vóru eini 5 ella 6 í tali, alt var ein stórur »forvirringur og ka-os«.

Fridrika misti hvønn ein blóðdropa, men fekk inn-sprænt nýtt blóð í æðrarnar so hvørt, 5 litrar samlað.

Hevði hon ikki verið á Ríkissjúkrahúsinum tá, er nokk eingin ivi um, at liv hennara hevði hingið í ein-um enn klærni tráði, enn tað gjørdi frammanundan.

Misti vitið

Tá hon kom fyri seg aftur tveir dagar seinri, segði hon, at hesir báðir dagarnir vóru totalt skræddir úr ál-m-anakkanum, men Fridrika fólði seg sera væl tá, sjálv-andi av tí nýggja blóðinum.

Viðgerðina tann triðja dag-in fekk hon ikki, men vit fóru heim til Føroyar, fyri at styrkja okkum, eftir tað ringu upplivingina,

á »Onkologisku deild« á Ríkissjúkrahúsinum. Vit fóru glað fyri at verða við hús aftur, men eg haldi, at »kemoviðgerðin« eisini hevur tað ringa við sær, at um hon ikki riggar positiva vegin, byrjar tú hó-st alt at síggja sjúkur út, tí, tað gjørdi Fridrika eisini, hon sá veruliga sjúk út fyrst nú, meðan hon var sera troyt eisini.

Tað vóru tung spor, fyrst í februar at skula niður aft-ur á Ríkissjúkrahúsið, eftir tað ringu upplivingina vit høvdu havt, síðst vit vóru har. Um børnini vóru kedd fyrstu ferð vit fóru avstað, so var standurin ikki betur nú, vit skuldu aftur til Dan-markar, tað er heilt ógjør-ligt at skriva um, hvussu ringt tað var at fara frá teimum aftur.

Fridrika fekk sína næstu seriu av »kemoviðgerð« í tríggar fylgjandi dagar, utt-an serligar trupuleikar, men sjálvandi tey vanligu hjáá-rinini kvalma, spýggju og eingin matarlyst, tí Fridrika var veruliga troyt nú, hetta við hjáárinunum av »kemo-viðgerðini« heldur fram fleiri dagar, aftaná ein er liðugur við viðgerðina.

Vit royndu at halda móti-um uppi, við at stuðla hvørt øðrum, men torført er tað, tá tú sær hvussu tann persónurin, ið tú elskar so nógv, er so troyttur av sjúku og svinnur spakuliga burt-

ið var 5 ár bar seg at heilt øðrvísi, tí hon vildi upp í songina til Fridriku, fjasað-ist við hana, og vildi sova hjá mammuni, hon hevði eisini gjørt eina tekning til Fridriku. Ronni, ið bert var 2 ár tá, vildi sjálvandi upp til mammuna, tað var jú ikki so langt síðani, hann hevði slept boppuni hjá Fridriku, jú atdráttarmegin var enn í kraft.

Vøkur jarðarferð

Dagarnir, sum komu fóru við at fyrireika eina verd-uga jarðarferð fyri Fridriku, men tað vóru ótrúliga nógvir »formalititir«, ið skuldu fáast uppá pláss.

Telefonin ringdi í heilum, hon skuldi sjálvandi takast og spurningar svarast.

Eg hugsi í dag hvussu eg kundi megnað at klára øll tingini, ið skuldu avgreið-ast í samband við jarðar-ferðina, men eg haldi, at man fær eyka kreftir í slík-um føri, tí eg megnaði at klára alt sjálvur, tað var jú málið, ið eg hevði sett mær.

Hetta vóru tungir sorgar-kendir og strævni dagar, tí eg hevði eisini børnini rundan um meg alla tíðina, hvar eg royndi at troysta tey, meðan eg sjálvur var í knúsi, tað var torført.

Ein rúgva av fólki kom inn á gólvíð hesar dagarnar, tú skuldi jú verða blíður við tey og helst tosa eitt sindur eisini, tá tú bert hugsaði um at sita beint upp og niður, var húiðí faktisk á tremur av fólki til tíðir, heilt ótrú-ligt.

So rann dagurin upp, tá vit skuldu á Landssjúkra-húsið at siga okkara síðsta farvæl, við okkara elskaðu Fridriku, hetta gjørdist ein av teimum ringastu lötun-um...

Tann nærmasta familjan hittist jú á Landssjúkra-húsinum. Irdi var rættuliga sperd og kensluliga sundur-brotin, hon bara græt og græt, men Ronni skilti sjálvandi ikki hesa støðuna, tá hann segði mamma, mamma fleiri ferðir...

Lóa »reageraði« heilt øðr-

Kirkjugarðurin

Vit stóðu hjá gravstaðnum eina langa løtu, eftir at Fridrika hevði nomið tað køldu svørtu moldina.

Síðani komu fólk framvið, tóku í hondina og onk-ur tók ein um ein, men eina slíka løtu »registrerar« tú als ikki alt rundan um teg, sjálvt um tú kennir hesi fólk-ini á ein ella annan hátt, men tú ert, sum gingin í stein.

Niðurboygd í sorg fóru vit, børnini oman á Hotel Hafnia, at verða við til ervið eftir Fridriku, tað var mær ein tung løta, saman við so nógvum fólkum, men Fridrika var burtur um allar ævir.

Tað er fleiri hundrað fólk rundan um teg, tú sær tey øll, men bítur ikki nærri merki í hvørji tey eru, bert tey fáu, soleiðis er tað bara.

Fólk koma og taka í hondina á tær og siga eithvørt, tað er jú hvat, ið sømir seg, men tað einasta tú hugsa, hevði eg bara fingið frið og kunna verið næstan einsamallur eina líða løtu, tí tankar tínir eru als ikki klárir í slíkari løtu. Ervið, fekk eisini sín enda, sum alt annað her á fold...

hvar tú vendi tær.

Cornett lærarin hjá Irdi spældi eitt so vakurt lag á cornettina, hetta gjørdi hon saman við okkum.

Løtan í Havnar Kirkju tók so ein enda, hóast eg hugsaði við mær sjálvum, bara vit kundu sitið har all-ar ævir og havt Fridriku hja okkum.

Kistan bleiv borin út í bilin og so byrjaði líkfyldi tað tungu gongd út í tann stílla, kalda kirkjugarðin, ein sera tung lang leið havi eg mangan hugsað, tá eg havi gingið eftaná líki.

Tað bleiv sungið í kirkju-garðinum, nógv bleiv grát-ið, tárinu turkaði, men tey spríktu fram aftur hvørja ferð.

Í dag verður tað helst sneitt hin vegin, hugt niður ella til viks, so ein als ikki hevur møguleikan at koma við einari lítlari heilsan, hetta tykist heilt ótrúligt í mínari verð.

Ein stór tøkkl skal falla til starvsfókinu á arbeiðsplássi mínum, ið altíð hava verið sera beinasom á so mangan hátt, ikki minst tá Fridrika lá sjúk og tað mangan lá illa fyri hjá mær at verða til arbeiðis, tí eg skuldi verða um Fridriku og samtiðis ansað børnunum.

Omman og abbin úti á Frælsinlu skulu eisini hava eina stóra tøkkl frá mær og børnunum, fyri tykkara altíð blíða lyndi ímóti okkum, tí tit hava sanniliga eisini merkt hvat tað er at missa, men tykk-ara gomlu vinir, mótevgis okkara, hava nú verið sera trúgvir at vitja tykkum, tað er fløgandi at vita.

Ein lítil heilsan og áminning til tykkum, fa-miljur og vinir at onkrum, ið missir onkran kæran, sit-ið ikki og biði tí tað verður kallað á tykkum, um stuðul ella hjálp tá slíkt hendir, men takið tykkum saman, stökkið inn á gólvíð, tað kostar einki, spyrjið hvussu tað gongur og um tað er eitt hvørt, tú kanst hjálpa við.

Tað tydingarmesta er hóast alt at viðkomandi, ið mist hevur, veit at tað er onkur av hansara góðu vin-um, ið hugsar um hann og kemur bæði tá ið ástendur líkasum til aðrar tíðir, tá alt gongur væl, tí tað er ein góður vinur eftir mínari sannføring.

Tað seinastu tøkkina skal systirdóttir mín J.A.L. hava, tí er hon nevnd, ja so er hon kend...

Tað verður ofta havt á munni, hvussu óførir vit føroyingar eru til at hjálpa har í ástendur, men hetta er tó bert úti í heimi, eftir mínari sannføring, tí hvat verður gjørt her heima, fyri at hjálpa teimum familjum, ið koma illa fyri av einari ella aðrari vanlukku, hvar fleiri børn missa forsyrgj-ara, eftir mínari sannføring rætt og slætt einki.

Tungt at fóta sær aftur

Tað verður ofta havt á munni, hvussu óførir vit føroyingar eru til at hjálpa har í ástendur, men hetta er tó bert úti í heimi, eftir mínari sannføring, tí hvat verður gjørt her heima, fyri at hjálpa teimum familjum, ið koma illa fyri av einari ella aðrari vanlukku, hvar fleiri børn missa forsyrgj-ara, eftir mínari sannføring rætt og slætt einki.

Tú ert fyri langari tíð síð-